

Marija Šarić Ban (29. veljače 1964. – 12. listopada 2025.)

Kratka i teška bolest prerano je prekinula životni hod Marije Šarić Ban, drage kolegice i prijateljice.

Marija je rođena u Zadru, gdje je završila osnovnu školu i gimnaziju te školu za balet i ritmiku.

Godine 1987. diplomirala je dizajn tekstila i odjeće na Tekstilno tehnološkom fakultetu u Zagrebu, na Odjelu za dizajn odjeće. Godine 2008. završila je dodiplomski studij tekstila i odjeće, a 2023. godine, obranom doktorskog rada pod nazivom *Sinergija kazališnog kostima i scenskog prostora* na poslijediplomskom studiju slikarstva na Akademiji likovnih umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu, stekla je akademski naziv dr. art.

Od 1988. godine kontinuirano je radila kao dizajnerica odjeće i kostimografkinja dramskih i plesnih predstava, što je 1999. rezultiralo osnivanjem Ateljea Arcadia za kreiranje, kostimografiju i dizajn tekstila. Njezin interes za pedagoški rad doveo je do osnivanja Ustanove za obrazovanje odraslih, Arcadia – dizajn 2001. godine, za koju je dobila verifikaciju Ministarstva prosvjete i športa. Posljednjih desetak godina bila je zaposlena kao kustosica (s položenim stručnim ispitom) u Etnološkom odjelu Narodnog muzeja Zadar, zadužena za Zbirku tkanja i tapiserija Ane i Ivana Tomljanovića, a zadnjih nekoliko godina obnašala je i dužnost voditeljice Etnološkog odjela Narodnog muzeja Zadar.

Godine 2014. dobila je Nagradu Grada Zadra za doprinos kazališnoj umjetnosti i likovnom stvaralaštvu.

Osim svoje značajne prisutnosti u kazališnoj kostimografiji, bavila se i izlaganjem kostimografija, izradom tekstilnih kolaža, performansima vezanim uz tekstil te samostalnim projektima režije i scenografije. Suradivala je s Kazalištem lutaka Zadar, Hrvatskim narodnim kazalištem Zadar, Zadarskim plesnim ansamblom te s kazalištima u Hrvatskoj i inozemstvu. Posebna joj je želja bila pokrenuti Centar za kostimografiju, modu i odijevanje u Zadru, koji bi obuhvaćao fundus, kostimografske radionice te prostor za izložbe i seminare.

Veliko nadahnuće Marija je pronalazila u hrvatskoj nematerijalnoj kulturnoj baštini, što je dolazilo do izražaja ne samo u njezinoj kostimografiji već i u njezinu interesu za kustoski rad u Etnološkom odjelu, koji je za nju predstavljao poseban izazov.

Duboko je osjećala važnost tradicijske kulture i njezina dijaloga sa suvremenom, što sam primijetila već pri našim prvim susretima početkom ovog stoljeća, kada je aktivno sudjelovala kao vanjska suradnica u radionici predenja i tkanja vezanoj uz izložbu *Nošnje sjeverne Dalmacije*, koju je organizirao Etnološki odjel, a kasnije i u tekstilnim radionicama te performansima povezanim sa Smotrom folkloru Zadarske županije i Noći muzeja. Poseban je značaj imao njezin višegodišnji projekt *Sjećanje na prošlost i buđenje sadašnjosti*, u kojem je kroz izložbe prikazivala vlastite kostimografske kreacije inspirirane tradicijskom nošnjom, osobito nošnjom sjeverne Dalmacije. Nošnja je za Mariju predstavljala izazov, mogućnost vlastitog izričaja i nadgradnje. Ipak, važno je spomenuti da je ta nadgradnja proizlazila iz njezina poznavanja nošnje i svijesti o njezinoj važnosti. Kao kustosica smatrala je da nošnju treba čuvati u izvornom obliku jer je ona simbol kulturnog identiteta određene sredine. Stoga je pri rekonstrukciji nošnji za pojedina kulturnoumjetnička društva Zadarske županije bila izrazito temeljita, trudeći se detaljno istražiti sve poznate elemente potrebne za rekonstrukciju, u čemu joj je njezino kostimografsko znanje bilo od velike koristi. Ono se posebno ogledalo i u savjetima KUD-ovima vezanima uz izradu replika prema muzejskim primjerima. S druge strane, nošnja joj je bila i inspiracija za vlastiti izričaj. Tako je kreirala kostim za gostovanje zadarske operne pjevačice Nele Šarić u Japanu, za ženski pjevački duet Dina & Mel te za žensku vokalnu skupinu Kantalice (Dalmatica). Njezina kreacija oslanjala se na dinarsku i jadransku nošnju sjeverne Dalmacije, a posebna inspiracija bio joj je zalistavac, prsna aplikacija, s kojom se poigrala na više različitih načina. U tim se ostvarenjima jasno prepoznaju dijelovi nošnje sjeverne Dalmacije, ali i njezina individualna nadogradnja. Kroz različite tekstilne i likovne radionice u Etnološkom odjelu upoznavala je djecu i odrasle s osobitostima odabranih dijelova nošnje i tekstila, kao i s njihovom izradom. Posebno je voljela raditi s učenicima Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn Zadar te sa studentima etnologije koji su bili na praksi u Etnološkom odjelu. U tom su radu dolazili do izražaja njezina lakoća neposredne komunikacije i uživanje u prenošenju znanja mladima. Njezina svestranost ogledala se i u interesu za zaštićenu nematerijalnu baštinu općenito, koju je promovirala kroz performanse i radionice. Kao osoba zadužena za Zbirku tkanja i tapiserija Ane i Ivana Tomljanovića pripremala je nekoliko izložbi i kataloga vezanih uz ovu zbirku. Tu su i izložbe o zalistavcu, fuštanu (suknja s oplećkom) i tradicijskim torbama. Specifičnost njezina rada bilo je uključivanje učenika Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn u stvaranje izložbi, a uz svaku je izložbu organizirala i radionicu te performans. Kao kustosica, premda nije etnologinja, pripremala se izvršiti reviziju kompletne građe, čime je ukazivala na važnost temeljnih kustoskih poslova, pokazujući svoju svestranost, odgovornost i ljubav prema građi. Uz pomoć dviju kolegica izvršila je i reviziju područne etnografske zbirke u Velom Ižu.

Uporna, principijelna, odgovorna, izuzetno vrijedna i svestrana, Marija je neprekidno ukazivala na potrebu zapošljavanja etnologa u Etnološkom odjelu, radujući se međusobnoj suradnji i nadopunjavanju.

Pred njom je, osim revizije cjelokupne građe, bio i zadatak oblikovanja stalnog postava Zbirke tkanja i tapiserija Ane i Ivana Tomljanovića te suradnja s budućim

etnologom/etnologinjom na izradi stalnog postava nošnji u Etnološkom odjelu Narodnog muzeja Zadar. Sanjala je razvoj Etnološkog odjela ne samo kroz zapošljavanje etnologa i suradnju s njim već i kroz uspostavu preparatorske radionice za tekstil te smještanje centra za tekstil unutar samog odjela.

Suradnju s Marijom najbolje mogu okarakterizirati sljedećim riječima:

S Tobom se moglo uživati u riječi.

S Tobom se pokret pretvarao u ples.

S Tobom se, Majo, živjelo...

Od predenja i tkanja,

od zalistavca i fuštana,

od silbenskog tanca,

od Zadra – grada za mlade,

od priča za mlade i stare,

itd. itd. itd.

Jasenska Lulić Štorić